

Lisbeth Odgaard Madsen

AMBITIØSE MØDRE

Syv indsigter, der ruster dig til
tovtrækkeriet mellem job og familieliv

POWER PRESS

POWER PRESS

AMBITIØSE MØDRE

Syv indsigter, der ruster dig til tovtrækkeriet mellem job og familieliv

Af Lisbeth Odgaard Madsen

www.potentialco.dk

© Lisbeth Odgaard Madsen og Powerpress, 2015

www.powerkvinderne.dk

www.powerpress.dk

Grafisk tilrettelægning og layout: Bonnesen Design v/Karin Bonnesen

Forlagsredaktion: Anne-Mette Michaelsen

Tryk: Lasertryk

1. udgave, 1. oplag, 2015

ISBN: 978-87-997349-3-1

INDHOLD

6	Forord
9	1. Lad os sætte scenen
12	Mor-beretning # 1: Min egen historie
19	2. Den rigtige kombination af omsorg og ambitioner er ikke kun op til dig selv
25	3. Om ambitionerne: Hvad bliver der dog af dem?
33	Mor-beretning # 2: Jane Thoning Callesen
38	Øvelse: Hvor ambitiøs er du?
39	4. Om mor-forventningerne: Meget forskellige fra forventningerne til far
49	Chef-beretning: "Deltid er ikke nogen god forretning"
55	Øvelse: Hvad forventer du og din partner af jer selv og hinanden?
57	5. Om social arv: Dens indvirkning på vores egen opfattelse af forældrerollen
61	Mor-beretning # 3: Cathrine Juhl Bang
66	Øvelse: Hvor mange værdier har du taget med hjemmefra?
68	6. Om den neurologiske ommøblering: Hvad den gør ved os kvinder
72	Mor-beretning # 4: Amalie Lyhne
77	Øvelse: Min mor-beretning
78	7. Om status i samfundet: Har individet ribbet familien for værdi?
85	Mor-beretning # 5: Maja Halborg
90	Øvelse: Hvordan ser du din egen værdi
91	8. Om selvværd og perfektion: Hvorfor vi skal være så perfekte
99	Mor-beretning # 6: Astrid Krag
103	Øvelse: Hvor perfekt går du efter at være?
107	9. Om barnets tarv. Det er jo dem, vi gør det for
114	Mor-beretning # 7: Charlotte Biehl Laursen
119	Øvelse: Tidsmatrix – Væk med den dårlige samvittighed
121	10. Så ved du dét
126	11. En omfattende løsningsmodel til en omfattende udfordring
139	Den sidste mor-beretning: Min egen afslutning
142	Øvelse: Prioriteringsspillet
150	Tak
151	Kilder

Lisbeth Odgaard Madsen er cand.merc. fra Copenhagen Business School. Hun har i 10 år været rådgiver i eksport og marketingkommunikation for Danmarks Eksportråd og Dansk Industri.

I dag er hun forfatter, og hun holder foredrag og workshops for kvinder og virksomheder om kvinder og feminine værdier. Samtidig rådgiver hun virksomheder i, hvordan de realiserer det forretningspotentiale, der ligger i de feminine sider, som deres medarbejdere, kunder og samarbejdspartnere rummer.

potentialco.dk

Til min dejlige familie

FORORD

Af Anita Mac, ph.d. og forsker i ledelse og kommunikation på RUC

Kvindelivet er fuldt af normer, krav og forventninger, som det er umuligt at leve op til. I hvert fald er det umuligt at leve fyldestgørende op til det hele på samme tid.

I min tid på arbejdsmarkedet har jeg set utrolig mange dygtige, begavede, ambitiøse, nysgerrige, ansvarlige og empatiske kvinder, som har så kolossalt meget at bidrage med. De ved noget, kan noget og gør noget. Og når de så bliver mødre, er de væk fra jobbet eller studiet i lang tid. Op til et års tid. Når de kommer tilbage, er det med den større rummelighed, der følger med det at blive forældre.

Jeg oplever ikke, at de bliver mindre ambitiøse og dygtige, men at de simpelthen ikke har tiden og mentaliteten til at fokusere. De skal tidligt hjem, og vi andre regner med, at det er for at hente barnet. De har mere fravær, fordi små børn = meget sygdom og stort omsorgsbehov. Vi andre forstår det godt, vi er sikkert selv forældre. Vi forventer nærmest, at kvinden nu ikke kan deltage i så meget og vil være mindre fleksibel, hvad angår både tid og bredde i arbejdet.

Det tager ikke så lang tid, førend denne kvinde har indsnævret – og har fået indsnævret – sine arbejdsområder og ikke byder ind med så meget som før. Vi forstår det. Vi forventer det. Og der går heller ikke så lang tid, før hun venter barn nummer to. Og er væk i længere tid igen. Den proces gør, at hun på jobbet bliver oplevet som mindre ydende og mindre fleksibel. Men et nærmere eftersyn viser, at det ikke er det fulde billede, for virkeligheden er, at hun løber solen sort for at få enderne til at mødes, som den ambitiøse mor hun er.

Kvinder oplever, meget konkret, at føle sig utilstrækkelige på alle de scener, de spiller på. Det ved vi måske godt, men det vigtige i denne bog er, at den giver syv klare bud på årsager og sammenhænge, som vi både som enkeltindivider, virksomheder og samfund bevidst kan vælge at rykke rundt på.

Vi skal rykke rundt for ikke blot at gøre kvindelivet mere rimeligt, men for at gøre det mere realistisk for ambitiøse og ofte også højtuddannede kvinder at bidrage mest muligt til samfundet med alt det, kvinder har at byde på og byde ind med.

Jeg deltog på et tidspunkt i ansættelsessamtaler på en arbejdsplads. En af ansøgerne var en yngre kvinde med et barn. Hun var dynamisk, kvalificeret og *open-minded*, og hun ville passe godt ind. Hun blev ikke ansat. I pausen mellem samtalerne blev det sådan helt uformelt nævnt, at det jo lugtede langt væk af en snarlig barselsorlov. Det gjorde det også. Vi ansatte en yngre mand. Jeg tror ikke, at han fortalte om sit privatliv, og det interesserede os heller ikke. Vi, også jeg, tog det for givet, at selvom hans kone skulle have et barn til, så kom vi nok over den korte tid, han var væk, og vi tog det stiltiende for givet, at det ikke ville påvirke hans indsats.

Denne bog giver konkrete forslag til, hvilke ændringer der bør arbejdes med, og stiller skarpt på, hvorfor vi ikke bare kan fortsætte på autopilot med at gøre det, vi plejer, og tænke, som vi altid har gjort. Bogen er et solidt bidrag til debatten, fordi den hæver blikket fra at handle om den enkelte kvindes private valg til også at handle om strukturer og normer i samfundet og på arbejdspladsen. Den hæver samtidig blikket ved at tilbagevise den skyld og skam, der tit følger med at være mor, fra debatten. For eksempel afdækkes der i bogen, hvordan der har været en uheldig tendens til at hænge kvinder ud som "speltmødre", bare fordi de er ambitiøse i forhold til deres moderskab.

Mudderkastninger fører ingen vegne hen, og debatten skal ikke tage afsæt i stereotype fordomme og uenigheder om, hvordan kvinder bør leve deres liv. I stedet skal vi have fokus på de bagvedliggende normer, krav og forventninger til kvinders valg: Er det i orden at vælge moderskabet på fuldtid? Er det i orden at vælge karrieren på fuldtid? Er det i orden at ville begge dele – og er det i det hele taget i orden at kalde sig en ambitiøs mor?

Forældreskabet og arbejdslivet er efter min opfattelse fundamentale, livgivende og nødvendige elementer i vores liv, som kræver ret forskellige kompetencer. Det er også dimensioner, som er essentielle for samfundet. Vi har heldigvis udviklet det sådan, efterhånden, at både mand og kvinde

tager del i begge dimensioner. Alligevel ved vi godt, at det stadig river kvinderne midt over, når de føler, at de skal bære hovedansvaret for familielivet og være på omgangshøjde i arbejdslivet. Det er modsatrettede og konfliktende dimensioner, og det medvirker til utilstrækkelighedsfølelse hos den enkelte kvinde.

Hvad kan vi gøre ved det? Hvad kan vi gøre, for at kvinder mere frit kan vælge uden at blive bedømt negativt? Hvad kan vi som samfund, som arbejdspladser og som enkeltpersoner gøre for at mildne presset og dermed skabe vilkår, der gør det realistisk for kvinder at udleve deres ambitioner uden kulsort samvittighed?

Kvindelivet skal ikke være et stort tovtrækkeri.

Vi har brug for plads og frihed til at være dem, vi er:

Ambitiøse mødre.

1

LAD OS SÆTTE SCENEN

Mange kvinder bliver for alvor ramt af livets mange glæder og bekymringer, i det øjeblik de bliver mødre. Indtil da har kombinationen af arbejdsliv og privatliv fungeret nogenlunde ukompliceret, og mange af de ligestillings-, parforholds- og familieproblematikker, der bliver talt så meget om i offentligheden, tilhører en tid og et perspektiv, man ikke rigtig kan relatere sig til.

BUM.

Så lander junior nr. et, to og måske tre, og pludselig er verden ikke længere den samme. Mor elsker sine børn og sin familie. Over alt på jorden. Men hun har heller ikke noget imod at gå på arbejde. Og hun vil faktisk gerne beholde begge dele, for begge dele er en stor del af hendes liv, eksistensgrundlag og ikke mindst hendes og familiens økonomiske fundament. Men samtidig er det rigtig svært at få enderne til at mødes, både praktisk, tidsøkonomisk og følelsesmæssigt. Og ubalancen i følelserne gør det nogle gange til en udfordring at overskue de praktiske og tidsøkonomiske aspekter af tovtrækkeriet.

Hun betragter egentlig ikke sig selv som noget offer, for hun og familien har det jo meget godt, og hun har sin frie vilje til at disponere, som hun lyster. Men hun konstaterer mindst en gang om ugen – typisk om mandagen, hvor hamsterhjulet starter igen – at hun savner den der hemmelige knap, hun kan trykke på, så hun kan trække vejret og føle, at hun og hendes familie lever hver dag – ikke bare overlever.

Udenforstående vil måske mene, at hendes største ”problem” er, at hun stiller alle mulige luksuskrav til livet. At hun som småbørnsmor også vil have tid til at nyde livet på cafe, løbe en halv maraton og se godt ud, og at det er behovet for al denne ”luksus”, der gør hende stresset. Ikke fa-

milielivet i sig selv. Samtidig får hun også at vide, at hun tilhører en lille, forkælet og naiv minoritet, fordi langt de fleste mødre i verden ikke nyder samme privilegier, men alligevel klarer familieræset fint nok.

Ja, ser vi os selv i forhold til mange andre lande, er vi kvinder privilegerede i Danmark. For vi er kommet rigtig langt, både hvad angår kvinders position i samfundet, og hvad angår familiernes materielle overskud. Og vi har det jo rigtig godt! Men selvom vi er privilegerede, oplever mange kvinder alligevel, at der er masser af udfordringer i hverdagen, som presser og frustrerer dem og hindrer dem i at åbne for hele deres virkelyst og potentiale. Det afslører undersøgelser af kvinders mentale helbred.

I 2006 konkluderede en undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet for eksempel, at næsten hver anden kvinde syntes, det var stressende at få tingene til at hænge sammen. Og i en undersøgelse foretaget af tænketanken CURA i 2015 svarede 2 ud af 3 kvinder, at hverdagen er stressende. Så mødre, der nogle gange sukker over mangel på overskud og overblik, står bestemt ikke alene. Det er et nationalt problem, der går på tværs af sociale skel.

Det er nok også derfor, at den offentlige debat om og med småbørnsfamilier, hvor det i særdeleshed er mødre, der er i fokus, ikke rigtig vil gå væk. For det er en udfordring at være kvinde og mor i disse år.

Det, der gør udfordringen så stor, er både uhyre simpelt og vældig kompliceret på samme tid: Det er, fordi vi netop skal være begge dele på én gang. Vi skal være mor og kvinde. Der eksisterer nemlig en forvirret social konstruktion i tidens kvinderolle: Den omsorgsfulde mor og den ambitiøse, uafhængige kvinde adskilles i to idealer, der ikke kan fungere i sammenhæng, men heller ikke giver mening hver for sig. I den brede diskurs er en ambitiøs, uafhængig kvinde nemlig en dårlig mor, fordi hun bliver nødt til at frigøre sig fra mand og børn for at være økonomisk uafhængig, realisere sit personlige potentiale og stå på egne ben. Samtidig kan en god, omsorgsfuld mor ikke være en succesfuld, ambitiøs kvinde, fordi hun med sin dedikation til børnene ikke har tid og overskud til at tænke på sig selv og udleve sine ambitioner uden for hjemmet.

Med de to modstridende roller kan kvinder simpelthen ikke vinde, og de fleste kvinder føler sig derfor presset til at vælge den ene rolle fremfor den anden: De kan enten skrue helt op for mor-rollen og blæse deres uafhængige ambitioner et langt stykke. Eller de kan skrue helt op for ambitionerne og gå voldsomt på kompromis med mor-følelserne.

Figur 1: De to modstridende roller for ambitiøse mødre:

Omsorgs-/ambitionsdilemmaet

Uanset hvilken ende du selv hælder til, har det store konsekvenser i den modsatte ende af spektret, og det er du som ambitiøs mor ganske givet allerede smerteligt opmærksom på. Dit valg har konsekvenser økonomisk, ligestillingsmæssigt og identitetsmæssigt.

De fleste kvinder drømmer ubevidst om at ramme en mental guldåre, der tillader, at de er den bedste og mest nærværende og omsorgsfulde mor, samtidig med at de har et tilpas udfordrende job, hvor de bidrager med deres intelligens og samtidig får vitaminer til hjernen. Men hold nu op, hvor er det svært!

Jeg forestiller mig, at det er, fordi du selv føler dig splittet, at du har taget denne bog ned fra hylden. For du kan sikkert nikke genkendende til flere elementer i ovenstående beskrivelse. Og nu vil du gerne finde ud af, hvad der skaber den uro, du kan mærke inden i dig. Hvordan du – og alle vi andre ambitiøse mødre med dig – nåede hertil, og hvordan du får oprettet denne forjættede balance mellem omsorg og ambition, som aldrig før alvor fik fat, da dine skønne børn holdt deres indtog i dit liv. Skal du virkelig vælge? Knappen, man kan trykke på, findes i hvert fald ikke. Tænk, hvis den gjorde.

I denne bog får du til gengæld alle årsagerne til, at vi er så mange, der bøvler med denne uro. I løbet af de næste 150 sider deler jeg det uover-

skuelige misforhold mellem omsorgsfuld mor og ambitiøs kvinde op i syv overskuelige indsigter, så du bliver bevidst om dit eget dilemma og får blod på tanden til at få løsnet op for det udmattende tovtrækkeri, som du hver dag står op til. For når du får et overblik over tovtrækkeriets forskellige arnesteder og forstår, hvad der gør det svært for dig i dagligdagen, giver det dig fornyet kampgejst og ro i maven til at træffe bevidste valg om, hvad du skal gøre for at komme videre. I løbet af bogen bliver du introduceret til al den forskning, der findes om, hvorfor det er en udfordring at være omsorgsfuld mor og ambitiøs kvinde på samme tid. Gennem beretninger fra andre mødre om deres liv som mor og ambitiøs kvinde opdager du forhåbentlig, at du ikke er alene, og at det er o.k. at have det, sådan som du har det. Og til sidst i hvert kapitel giver jeg dig mulighed for, via små, nemme øvelser, at reflektere over, hvordan du selv bliver påvirket af de indsigter, jeg præsenterer for dig.

På denne måde giver du dig selv et springbræt ind i dit fortsatte liv som ambitiøs mor, og du skaber samtidig et fundament for en bevægelse, der kan have afgørende betydning for ambitiøse mødre i de kommende år. Spørgsmålet er nemlig, hvad vi som omsorgsfulde mødre og ambitiøse kvinder fremadrettet kan lære af det dilemma, vores generation står i. Får vi styr på det, kan vi sammen skabe det bedste grundlag for et godt liv i mange år ind i fremtiden. Det er en god investering, både for os selv og vores familier og for det samfund, vi lever i.

LIGESTILLINGSDISCLAIMER

Når man debatterer krydsfeltet, hvor moderskab og arbejdsliv møder hinanden, bliver ligestilling mellem mænd og kvinder nærmest automatisk et stort og vigtigt spørgsmål. Mit ærinde er ikke at pege fingre ad hverken mænd eller kvinder. Og jeg synes hverken, at det er synd for kvinderne, eller at mændene er nogle onde krabater, der ikke vil deres kvinder det bedste. Faktum er imidlertid, at der fortsat findes biologiske, samfundsmæssige og kulturelle strukturer og grundbetingelser, som opstiller kvinden som modsætning til manden, på godt og ondt. Mænd har haft succes på arbejdsmarkedet i mange, mange årtier, og en stor del af vores samfund uden for hjemmet er bygget op om mændenes måde at indrette verden på, ligesom det meste af det, der sker inden for hjemmets fire vægge, i de fleste hjem er bygget op om kvindernes måde at indrette familielivet på. Sådan har samfundet nemlig været indrettet i århundreder, og det gør ikke os kvinder til ofre i arbejdslivet, ligesom mændene heller ikke er ofre i hjemmesfæren. Det er bare en kendsgerning, som vi skal lære at navigere i (og måske – måske ikke – rykke ved), når vi skal skabe vores eget gode arbejds- og familieliv og måske tage første spadestik til en ny verdensorden, hvor både mænd og kvinder kan trives i de to sfærer.

"Jeg savnede bare at være mig selv.
Den "mig", som jeg havde kendt i over
30 år og egentlig havde været godt
tilpas med."

Lisbeth Odgaard Madsen. Ambitiøs mor.

MIN EGEN HISTORIE

Jeg har altid været dygtig og ambitiøs. Meget ambitiøs. Som den yngste af tre søstre var jeg "den kloge" – hende, der kom et år for tidligt i skole, skøjtede hen over det faglige i skolegangen og rettede min syv år ældre storesøsters stile med rød kuglepen (irriterende møgunge ...). Hende, der som niårig tæskede løs på familiens stang-tennis-sæt, fordi jeg ville være klar til, når stangtennis kom på OL-programmet (fnis...). Og hende, der blev vældig fornærmet, da min engelsklærer i gymnasiet kun ville give mig en middelmådig årskaracter, og tilsvarende triumferede, da jeg scorede topkarakter til eksamen.

Der har heller aldrig været tvivl i mit hjerte om, at jeg skulle have børn. Ikke bare et, for jeg elsker børn, så jeg skulle da have et par stykker. Mindst. Og jeg forventede, at jeg sagtens kunne klare moderskabet og karrieren på samme tid. Med et smil og vind i håret.

Sådan påbegyndte jeg min karriere, med en eksamen med topkarakter fra Copenhagen Business School, og med masser af gåpåmod i maven. Der var da heller ikke noget, der tydede på, at det ikke kunne lade sig gøre, da jeg først brugte et par år i fuld fart som projektleder for salgsfremstød med nogle af Danmarks største og mest elskede brands, først med Danmarks Eksportråd i Australien, og siden med Dansk Industri i det meste af verden. Jeg arbejdede det, der skulle til for at få mine opgaver løst, elskede mit job og min kæreste, forsørgede mig selv og kunne ikke rigtig se nogen årsag til, at det ikke skulle kunne fortsætte, blot fordi jeg på et tidspunkt skulle være mor.

Graviditeten begyndte nedbrydelsen ...

Jeg nåede knap at blive gravid, før jeg første gang blev opmærksom på, at det at få børn satte mit liv, som jeg kendte det, ud af funktion. For selvom jeg insisterede på, at en graviditet ikke er en sygdom, blev jeg pludselig vældig træt om eftermiddagen, og jeg var flere gange ved at knalde hovedet i tastaturet på mit arbejde, fordi jeg faldt i søvn, mens jeg arbejdede. Det stod i skarp kontrast til, at jeg havde lovet mit ambitiøse selv, at jeg

skulle holde arbejdsdampen helt oppe, indtil min barselsorlov begyndte. For jeg skulle jo bevise, at man sagtens kan klare moderskab og karriere på samme tid. Med et smil og vind i håret.

Samtidig oplevede jeg, at jeg af min arbejdsgiver umærkeligt blev sat på et sidespor i længerevarende projekter, fordi jeg med en overhængende barsel jo alligevel ikke kunne nå at bringe dem til ende. Helt og aldeles fornuftigt, set fra en arbejdsgivervinkel, men virkelig frustrerende for mig, fordi jeg allerede kunne se den goodwill og det karrierespor, jeg syntes, jeg havde optegnet på mit arbejde, blive mere og mere utydeligt, jo større min mave blev. Og så var jeg ikke engang blevet mor endnu!

... og fødslen cementerede nedbrydelsen

Da jeg endelig stod med vores datter i armene, tog det mig et stykke tid, før jeg, sådan for alvor, elskede hende, du ved, helt ud til fingerspidserne og ned i tæerne. Men hun var jo vores, og vi nød selvfølgelig vores lille familie. Selvfølgelig gjorde vi det. Jeg savnede bare at være mig selv. Den "mig", som jeg havde kendt i over 30 år og egentlig havde været godt tilpas med.

Men månederne gik, og jeg travede rundt i København med en lille pige, der ikke havde verdens største sovehjerte. Jeg elskede hende, men jeg gav hende også lidt skylden for, at jeg var helt rundt på gulvet. Og jeg savnede at være noget, at lave noget, at have en anden betydning end det her "Mor", som jeg egentlig ikke syntes, jeg var særlig god til. Min kæreste tog på arbejde hver morgen og kom hjem hver aften, og jeg misundte ham det. Han kunne fortsætte sit normale liv. Mit var aflyst for evigt.

Efter syv måneder gik min kæreste på barselsorlov, og jeg vendte tilbage til mit arbejde. Åh, hvor var det skønt! Vi deltes om de søvnløse nætter, og jeg kunne igen bruge min hjerne til det, jeg kendte og var vant til, og som jeg syntes, jeg var ret god til. At arbejde. At udleve mine ambitioner. Jeg savnede min datter, bevares, men hun havde det jo godt derhjemme sammen med sin far – den bedste far, man kunne ønske sig. Lykken varede desværre kort.

Da min kærestes barsel også lakkede mod enden, skulle vores datter i vuggestue. Og sådan var det. Vores datter græd hver dag, når vi afleverede

hende, men det var jo en del af programmet, havde vi forstået, så vi holdt næsen i sporet. Men gråden fortsatte, og da der ikke var mere tid til indkøring, og min kæreste igen startede på sit arbejde, var det mig, der hentede hver eftermiddag og modtog den nedslående besked: "I dag har ikke været hendes bedste dag". Heller ikke i dag. Og selvom vi stadig deltes om de lange nætter, havde hun – særligt, når det var ørerne, der drillede, og det var det ofte – en præference for mor-trøst.

Der er en grund til, at man bruger forstyrret søvn som effektiv afhøringsmetode. Det er tortur. Og det virker. Jeg fik efterhånden mange lighedspunkter med Døden fra Lübeck.

Men der var jo ingen vej udenom. Eftersom vi begge var ambitiøse og havde fuldtidsjob, var vi nødt til at stå op hver morgen, aflevere klokken 8 og hente efter 16. Og hver eneste sygedag var et sandt puslespil at få til at gå op. For hvem skulle nu aflyse dagens møder for at være der for vores datter? Når mobilen ringede midt på dagen, og jeg så, det var vuggestuen, fik jeg et sug i maven og en klump i halsen. Dels fordi jeg vidste, at vores lille datter igen havde brug for sine forældre, og at vi ikke var der for hende, dels fordi jeg igen måtte efterlade en stor stak arbejde til mine kolleger og i al hast cykle ned for at hente hende. Hej, dobbelt-dårlige samvittighed. Jeg holdt til presset i godt et halvt år. Så var jeg slidt ned til sokkeholderne. Jeg følte mig både som en dårlig kollega og arbejdskraft – og som verdens værste lortemor. Vi var heldigvis så privilegerede, at økonomien kunne hænge sammen på min kærestes indkomst, så efter en del sammenbrud på stuegulvet og grubleri midt om natten sagde jeg mit job op for at give vores datter noget mere ro og selv forsøge at vende tilbage til livet. Det lyder måske dramatisk, men sådan føltes det faktisk også. Min virkelyst og min tillid til egne evner var helt væk, og jeg var godt på vej ind i en depression.

Genopbyggelsen tog lang tid

Den første uge uden job sov jeg. Og sov. Jeg hentede min datter lidt tidligere hver dag. Og samtidig skruede jeg op for et hjerteprojekt: Jeg drømte om at udfolde mig som forfatter, og nu havde jeg tiden til og muligheden for at gøre noget ved det. Så jeg satte mig ned og skrev.

What a difference. Roen fik fodfæste i mig og afspejlede sig hurtigt i vores

datter, der blev mere ligevægtig, græd mindre og sov bedre, både dag og nat. Og stille og roligt holdt jeg op med at bryde sammen over de mindste ting eller at snerre af min kæreste i tide og utide.

Så. Nu var lykken jo gjort. Eller var den? Selvom det var mit eget valg at kvitte jobbet, var mine ambitioner jo ikke forsvundet, og de rasede fortsat i hovedet på mig. Jeg ville jo gerne "blive til noget" og bidrage til samfundet, både økonomisk og i praksis, og jeg kunne bestemt ikke lide det faktum, at jeg nu reelt ikke kunne klare mig selv – at jeg økonomisk var afhængig af min kæreste. For jeg tjente jo ikke en krone. Og selvom det som sagt var mine egne valg, der havde bragt mig til, hvor jeg var, følte jeg en flig af forurettelse over, at jeg havde været nødsaget til at smide en ellers langsomt blomstrende karriere på bålet, mens min kæreste buldrede videre i karrieresporet. Men paradoksalt nok følte jeg mig samtidig forkælet, fordi jeg havde grebet den mulighed, som så mange drømmer om. Jeg levede af min kærestes indkomst, mens jeg gav mit hjerte ro, fordi mit barn nu fik lidt mere af den nærhed, hun så åbenlyst bad om, og samtidig forfulgte jeg de drømmeprojekter, jeg aldrig helt havde haft tiden eller modet til at forsøge mig med. Forurettelse og forkælelse på samme tid er to modsatrettede følelser, der er meget svære at håndtere ...

Så jeg begyndte at interessere mig for, hvad det egentlig er, der gør, at ambitiøse kvinder som jeg selv pludselig kan finde på at ændre professionel retning, når de stifter familie, og hvad det er for nogle mekanismer, der skubber og trækker og på én gang giver dårlig samvittighed og sjælefred. Jeg var godt klar over, at det ikke er alle kvinder, der går lige så radikalt til værks som jeg selv, men når jeg talte med folk, kunne jeg se, at mine oplevelser og handlinger var nogle, rigtig mange kunne nikke genkendende til. Og det gav mig blod på tanden.

Mens jeg researchede, skrev jeg alle mine indsigter og refleksioner ned. Og før jeg vidste af det, var mit personlige "terapiprojekt" blevet til noget, mange mennesker havde en mening om, spurgte til og kommenterede, og der var efterhånden materiale nok til en hel bog. Det er dén bog, du nu sidder med i hånden. Læs med, og bliv lige så frustreret, resigneret, inspireret og engageret, som jeg er blevet undervejs.

God (mental) rejse!

2

DEN RIGTIGE KOMBINATION AF OMSORG OG AMBITIONER ER IKKE KUN OP TIL DIG SELV

Mange mener, at valget skal være helt frit for den enkelte familie og kvinde, når det handler om at beslutte, hvordan familie- og arbejdslivet skal stykkes sammen. Det er jeg for så vidt enig i. Men for mig at se kan det frie valg i praksis ligge på et meget lille sted. Vores personlige prioriteringer, både i ude- og hjemmesfærerne, bliver nemlig bedømt og påvirket fra rigtig mange sider, uanset om vi ønsker det eller ej. Og eftersom det huer de fleste af os bedst, når vi får fællesskabets anerkendelse for vores ageren, er det de færreste af os, der i sidste ende træffer et valg, som er baseret på vores egen overbevisning. I stedet følger vi de impulser, vi får udefra om, hvad der er rigtigt og forkert.

Det er en helt naturlig opførsel, fortæller psykoterapeut og erhvervscoach Lisbeth Olesen. "Den stammer fra vores mest primitive del af hjernen, reptilhjernen, og er grundlæggende baseret på instinkter, basale følelser og medfødte drifter, der udelukkende har til formål at sikre overlevelse," siger hun.

Lisbeth Olesen hjælper til daglig ambitiøse kvinder med at finde ud af, hvordan de får balanceret karrieren med deres øvrige liv, og hun ser ofte kvinder, der lader sig styre af normerne i højere grad end af deres egne personlige ønsker for livet. Ifølge hende er det ikke mærkeligt, at vi har svært ved at sende normerne væk og danne vores egne idealer – også selvom det jo ikke handler om liv eller død for os længere.

"Du dør jo ikke af, at nogen synes, du er anderledes, eller ikke gider være venner med dig," siger hun, men derefter forklarer hun, at selvom den

menneskelige hjerne har videreudviklet sig, så søger den stadig mod dækning af helt basale behov som tryghed og sikkerhed. Det kan styre mennesker i udpræget grad, selvom de ikke nødvendigvis er bevidste om, hvorfor det er sådan.

"Selvom vores hjerner er blevet sofistikeret gennem årtusinder, så melder de basale instinkter sig stadig ofte, især hvis vi er under pres," siger hun og fortsætter: "Og det sker for det meste helt ubevidst – det kører bare som sådan en slags underlægningsmusik, som vi ikke altid når at skrue ned for."

Derfor tilstræber vi ifølge Lisbeth Olesen ubevidst at holde os inden for det, der i samfundet er kendt som "det rigtige", for ikke at blive sendt ud over kanten. Og for kvinder spiller moderskabet en betydelig rolle i forhold til at holde sig inden for fællesskabets normer.

I en afhandling fra 2008 undersøgte kvindeforsker Stine Tidemann Faber, hvordan danske kvinder oplever fællesskab gennem klassebegrebet. Ifølge hende definerer danske kvinder i høj grad deres sociale gruppering gennem moderskabet. Hendes forskning afslørede, at det er middelklassens normer og måde at leve på, der dominerer samfundstænkningen, og at man som mor og kvinde står uden for fællesskabet, hvis man ikke er en del af arbejdsmarkedet, fordi de fleste kvinder i middelklassen arbejder.

Det gør det svært for en mor at forsvare sit ønske om at kvitte arbejdet for at dedikere sig mor-rollen, hvis det er det, hun har lyst til, men det samme gælder faktisk også i den anden ende af skalaen, hos den meget arbejdende karrieremor. Ifølge normen skal en mor nemlig kun arbejde, i det omfang det vurderes, at hun stadig har tid til at være en slags dedikeret mor, og da ideen om det velstillede, men forsømte barn fortsat lever i bedste velgående blandt kvinder i middelklassen, er det også svært at forsvare, at man prioriterer sit arbejde højt. Spørg bare kvindelige ministre og topledere.

Det er jo nemt bare at skyde skylden på "den onde middelklasse", som størstedelen af os i øvrigt tilhører. For det er vel ikke så overraskende, at den dominerende norm netop er den praksis, der hersker i flertallet af de danske hjem – på godt og ondt. Men sagen er den, at den dominerende

praksis langt hen ad vejen ikke længere afspejler den virkelighed, mange ambitiøse kvinder står i.

Vi står ganske enkelt over for at skulle definere en ny norm, en ny måde at være både omsorgsfuld og ambitiøs på, på samme tid. De to inkompatible idealer, omsorgsfuld mor og ambitiøs kvinde, er nemlig hver især levn fra en svunden tid. Det mest ekstreme ideal om den omsorgsfulde mor stammer fra husmoderrollen, der hører vores bedsteforældres generationer til. I hjemmet herskede mors værdier, og det gør de i høj grad stadig. Idealet om den uafhængige, ambitiøse kvinde stammer derimod fra 68'ernes oprør, hvor kvinderne – vores mødre – holdt deres indtog på det kvalificerede arbejdsmarked og derfor skulle agere på lige fod med mændene, på deres hjemmebane. Og det skal kvinderne for så vidt stadig, hvis de har ambitioner uden for hjemmet, for langt hen ad vejen er det stadig den arketypiske mands værdier, der hersker her. Ingen af de to universer er "bedst" eller "dårligst". De repræsenterer bare den virkelighed, vores generation nu skal navigere i.

Nu er det så vores opgave at kombinere de to verdener og værdisæt, så vi kan skabe de arbejdsvilkår, der passer bedst til vores egen generation. Det har vist sig at være en stor udfordring, for der er en masse årsager til, at billedet er så mudret for os, og disse årsager skubber til os og trækker i os hver især fra de to idealers ender af tovtrækkeriet.

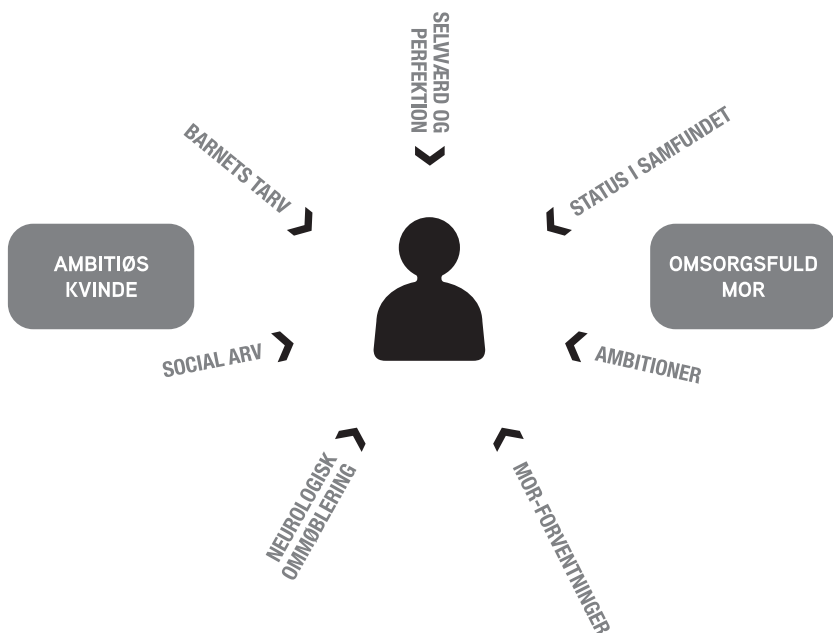
Gennem mit arbejde med alle disse årsager anskueliggør jeg i denne bog udfordringerne gennem syv vigtige indsigter i de faktorer, der presser kvinderne. Er du bevidst om hver enkelt af dem, bliver det lettere for dig at navigere dig ud af den holdeplads for dilemmaer og dårlig samvittighed, som de fleste ambitiøse mødre kæmper med hver dag.

De syv faktorer er:

1. Ambitioner: Mødre er mindst lige så ambitiøse i deres professionelle liv, som de var, før de blev mødre. Mange kvinder synes imidlertid ikke om at bekende sig til deres ambitioner på samme måde, som mænd ofte gør. Det, kombineret med at mødre gennem den lange barsel og samværet med baby bliver introduceret til en ny mening i tilværelsen, gør, at mødres ambitions-billede ofte er mere komplekst end fædres.

2. **Mor-forventninger:** Der er stor forskel på, hvilke forventninger der er til mænd og kvinder som forældre. I den generelle samfundsdiskurs opfattes mor stadig som den primære omsorgsgiver, mens far opfattes som skafferen. Denne opfattelse er integreret så dybt i de fleste kvinders selvopfattelse, at de ubevidst reproducerer den ved netop selv at opfatte og opføre sig som primær omsorgsgiver, selvom det ikke nødvendigvis går i spænd med det eksplicitte ligestillingsideal, de bærer rundt på.
3. **Social arv:** Den sociale arv manifesterer sig pludselig, og ofte ud af det blå, når kvinder bliver mødre. Den mor-oplevelse, mange kvinder selv har haft som børn, dvs. hvordan deres egen mor klarede sin morrolle, og hvordan kønsrollerne var i deres egen barndom, bruger mange kvinder pludselig som referenceramme for deres eget moderskab og hjemmeliv, uanset at de havde helt anderledes idealer, før de stiftede familie.
4. **Neurologisk ommøblering:** Når kvinder bliver mødre, bliver deres hjerter fra naturens hånd kraftigt ommøbleret. Og de neurologiske forandringer påvirker nye mødres opfattelse af sig selv, deres barn, mand og generelle situation. Det giver et nyt udgangspunkt og en ny optik for mange mødre i betragtningen af både familielivet og karrieren, fordi familielivet og barnets ve og vel af biologiske årsager pludselig har fået en markant vigtigere rolle i deres liv, end de havde troet mulig, før de blev mødre.
5. **Status i samfundet:** Det, der i den brede offentlighed giver umiddelbar status og anerkendelse, er det, man kan opnå ved at føre et udadvendt liv, uden for hjemmet. I kølvandet på den generelle individualisering, der over de seneste årtier har vundet frem, er det primært arketyrisk maskuline værdier såsom karriere og materiel succes, der giver status i det brede samfund, fremfor arketyrisk feminine værdier som solidaritet og velfærd. Dette gør, at de fleste kvinder – også dem, der måske helst ville hellige sig familien i dag – har et arbejde uden for hjemmet, og at det for mange kvinder er utænkeligt ikke at være i stand til at forsørge sig selv.

- 6. Selværd og perfektion:** Der hersker (i særlig grad blandt kvinder) et pres for at opnå perfektion i alle livets facetter. Undersøgelser viser, at kvinders selværd er historisk lavt, og det lave selværd gør, at alt for mange af os tror, at vi skal være perfekte for at være berettiget til andre folks billigelse. Så vi prøver hele tiden at out-performe os selv på rigtig mange parametre, dels fordi vi ikke rigtig føler, vi har nogen undskyldninger for ikke at gøre det, dels fordi vi mangler realistiske rollemodeller at se op til.
- 7. Barnets tarv:** Paradoxernes vægt og stressfaktor forstærkes af, at børnene jo er der og er en realitet, der i praksis skal håndteres hver dag. Der hersker samtidig en heftig debat i offentligheden om, hvad der er til barnets bedste, og fordi mødrene, som det fremgår ovenfor, føler en høj grad af forbindelse med og ansvar for børnene, påvirker denne debat i særlig høj grad kvinderne.

Figur 2: Omsorgs-/ambitionsdilemmaets syv faktorer

Figuren på forrige side illustrerer, hvordan alle disse faktorer trækker dig i alle retninger, og hvordan du har fødderne solidt placeret midt i suppedasen. Og selvom du knap er kommet i gang med bogen, håber jeg, du allerede nu har en forståelse for, at det bestemt ikke er underligt, hvis du er lidt forvirret og frustreret over, hvor du står.

I de kommende kapitler forklarer jeg i detaljer, hvad der ligger til grund for de enkelte faktorer, samt hvilken effekt de i praksis har på os og vores udfordringer som ambitiøse mødre. Jeg beskriver de enkelte faktorer konservativt og radikalt på én gang: Jeg forklarer, hvordan den mest basale, gammeldags version af faktoren kommer til udtryk, og uddyber samtidig, hvordan faktoren rumsterer og i yderste konsekvens kan være styrende for dit liv og dine valg. Der, hvor de mest markante tendenser til opgør eller opbrud med den enkelte faktor er i fremdrift, nævner jeg også dem, fordi jeg vurderer, at disse tendenser også har en generel betydning for de fleste kvinders oplevelse af faktoren.

Den præcise virkning af den enkelte faktor for den enkelte kvinde er meget forskellig. Du kan måske falde på halen over, hvor godt den ene faktor passer på dig og din situation, mens du nærmest ikke kan identificere dig med den næste. Måske er det, fordi vores forskellige baggrunde naturligvis også gør, at vi reagerer forskelligt på den livssituation, vi befinder os i. Og måske påvirker nogle af faktorerne dig ubevidst, uden at du har tænkt over det før nu. Sådan havde jeg det i hvert fald selv, da jeg første gang blev opmærksom på nogle af faktorerne. Derfor håber jeg, at mor-beretningerne og de små øvelser efter hvert kapitel vil hjælpe dig til at reflektere over, hvordan den enkelte faktor har betydning for dig og dit personlige omsorgs-/ambitionsdilemma.

God fornøjelse!

3

OM AMBITIONERNE: HVAD BLIVER DER DOG AF DEM?

Da jeg tog fat på min fakta-indsamling om kvindernes udfordringer, var den drivende kraft min undren over de valg, vi kvinder træffer. Jeg forstod simpelthen ikke, hvorfor kvinder, som jeg selv, ofte lægger deres ellers tårnhøje professionelle ambitioner til side, efter de har taget en god uddannelse og er kommet godt i gang på arbejdsmarkedet.

Kønnene er rent faktisk næsten lige ambitiøse, når vi begynder vores liv på arbejdsmarkedet. En undersøgelse foretaget af Bain & Co. viser, at mange kvinder tilsyneladende er mere ambitiøse end deres mandlige kolleger, når de er nyuddannede. 43 procent af kvinderne tilkendegav ifølge undersøgelsen, at de på længere sigt ønskede at beklæde en toppost. For mændene var dette tal 34 procent. Imidlertid skrumper kvindernes ambitioner betragteligt efter de første år på arbejdsmarkedet. Da man spurgte kvinder, som havde været på arbejdsmarkedet i længere tid end to år, om de kunne se sig selv som ledere i den virksomhed, hvor de arbejdede, var det pludselig kun 16 procent, der svarede ja, mens mændenes aspirationer forblev uændrede. Det er da et ambitionsfald, der vil noget.

Kvinderne selv siger typisk, at de slækker på ambitionerne for at drage mere omsorg for familien eller for at få et mere afbalanceret liv. De skubber altså deres professionelle ambitioner lidt til side for at gøre plads til familien og livet. Fornuftigt, tænker jeg umiddelbart, men kritiske røster kalder det "forkælet" og "årsagen til hele ligestillingens skævvridning". Og denne tankegang kan jeg bestemt også godt følge.

Mens kvinderne tilsyneladende sænker deres forventninger til arbejdslivets progression, ser de fleste fædres ambitioner ud til at leve videre i bedste velgående. Hvad er dog så særligt ved mødres ambition, at de falmer?

Ifølge konklusionerne i undersøgelsen fra Bain & Co. mente kvinderne simpelthen ikke, at de kunne leve op til arbejdsgivernes leder-idealer eller begå sig godt nok i den kultur, deres arbejdsplads havde. Og det er sandt, selvom jeg ikke tror, det er hele forklaringen.

Da jeg spurgte headhunter Inge Berneke om dette, fortalte hun, at en af de største udfordringer for mange ambitiøse kvinder er, at de føler sig ensomme eller ligefrem ekskluderet af fællesskabet på arbejdspladsen, og ud fra ovenstående undersøgelse ser det ud til, at denne følelse vokser, efterhånden som man avancerer i sin karriere. I hendes optik er ambitions-udfordringen fire-facetteret. Familiodynamikken, hvor mor ofte tager den længste barsel, hverdagslogistikken, som mor ofte klarer det meste af, og så det normative omkring moderskabet blandes ofte sammen med minoritetsproblemstillingen, hvor kvinder, der avancerer i karrieren, ofte sidder omkring et bord som eneste kvinde sammen med en masse mænd. Og mændene har som oftest ikke hele familiodynamikken med i bagagen, uanset at de også er fædre, hvilket gør, at de på mange fronter har en anderledes referenceramme end deres kvindelige kollega. Samtidig stresser tidsånden med en hektisk udviklingshastighed og en globaliseret verden dem. Og så vælger kvinder ofte fag, der ikke betyder den lige vej til toppen. Det kan være en ordentlig mundfuld at håndtere alle disse fire facetter på én gang, mener Inge Berneke.

”Som kvinde i dag bliver du nødt til at kunne leve med og håndtere en eller flere dynamikker mere eller mindre hele tiden. Men hvis alle dynamikker rammer dig på én gang – og det kan sagtens ske – så er det ekstremt svært at opretholde motivationen. Derfor er der mange kvinder, som stempler ud af et forløb, der måske ellers kunne have ført dem længere frem i deres karriere,” siger hun.

Det handler derfor, ifølge Inge Berneke, ikke nødvendigvis om ja eller nej til ambitioner. Det handler i høj grad om omstændighederne for ambitionerne og om, hvordan de kommer til udtryk. Jeg hører ofte kvinder ømme sig over, at de ikke rigtig kan få afløb for deres ambitioner og potentiale, men at de simpelthen ikke synes, de har overskuddet til at løbe hurtigt nok eller troen på egne evner til at spille spillet i den organisation, hvor de faktisk gerne ville begå sig.

Christel Skousen Thrane, der er stifter og leder af netværket Protocol, punkterer enhver fordom om, at kvinder mister deres ambitioner, når de bliver mødre. I en undersøgelse foretaget i 2009 blandt 2000 erhvervskvinder afdækkede hun, at langt de fleste mødre føler sig præcis lige så ambitiøse, som før de fik børn.

"Men omstændighederne omkring deres ambitioner har ændret sig. Det er praktiske ting, der bremser dem i deres karriere, praktiske forhindringer," siger hun.

I min søgen efter de forjættede omstændigheder og forhindringer dukkede der to forklaringer frem, som for mig tegner et letgenkendeligt billede af, hvordan vores ambitioner tilsyneladende automatisk tilpasser sig undervejs i vores liv.

Christel Skousen Thranes egne undersøgelser i Protocol-netværket viste, at der blandt mange kvinder eksisterer et kulturelt tabu i det at betragte sig selv som "ambitiøs". Mange kvinder foretrækker derfor at kalde sig selv "målrettet" eller "engageret", når talen falder på, hvad de ønsker at udrette uden for hjemmet. Denne anderledes italesættelse af ambitioner kan muligvis gøre det sværere at opdage, at det, vi egentlig taler om, rent faktisk er vores professionelle ambitioner. Men hvorfor så tilbageholdende, kære kvinder? Hvorfor tør vi ikke kalde os selv for "ambitiøse"?

Tilsyneladende fordi både vi selv og vores omgivelser gemmer på en masse forudindtagede opfattelser af ordet "ambition", som ikke passer godt med vores billede af "en rigtig kvinde". Ifølge den amerikanske psykolog Anna Fels associerer kvinder ordet "ambitioner" med egoisme, selvforherligelse og manipulation, og det afholder mange kvinder fra rigtigt at turde bekende sig til deres ambitioner, hvorimod mænd beskriver dem, altså ambitionerne, som direkte nødvendige for deres succes på arbejdet. Mænd og kvinder oplever altså begrebet "ambition" forskelligt og tillægger det forskellig betydning. Samtidig peger forskere i både sociologi og psykologi på, at mænds og kvinders tankegang som udgangspunkt domineres af forskellige værdisæt. Maskuline og feminine værdier kaldes de sjovt nok. Hvor der i det arketyperiske maskuline værdisæt lægges vægt på individualisme, materialisme og konkurrence, domineres det feminine værdisæt af begreber som relationer, omsorg og livskvalitet. De to værdisæt bestem-

mer i høj grad, hvordan vi som mænd og kvinder agerer og interagerer, når det gælder ambitioner. Værdisættene betyder nemlig i praksis, at mænd og kvinder sammen, og mere eller mindre ubevidst, har opstillet spilleregler eller normer for, hvordan mænd og kvinder opfører sig og ikke mindst bør opføre sig. Og i disse normer figurerer professionelle ambitioner slet ikke som noget, man får point for at besidde, hvis man er kvinde.

Det undrer mig imidlertid, hvorfor vi ikke bare kan lægge disse normsæt, der for mig at se er håbløst gammeldags, på hylden og definere vores eget, hvor det er i orden at være en ambitiøs kvinde – også selvom vi dermed for en stund måske vil blive udfordret på vores reptilhjærners basale overlevelseshæft, som jeg beskrev i kapitel 2. Vi er jo trods alt i det 21. århundrede. Men lægger man de samfundsskabte forventninger til en kvindes ambitioner sammen med den identitetsudvikling, der sker for kvinden, når hun bliver mor, er det måske alligevel ikke så underligt:

Den norske sociolog Sigtona Halrynjo undersøgte i 2009, hvorfor mødres karrierer ofte bliver kørt ud på et sidespor, når de stifter familie. Ifølge hende bliver nybagte mødre gennem den lange barsel og en symbiotisk nærkontakt med baby introduceret til fuldtidsmoderskabet og dedikationen til familien som en alternativ kilde til mening på en meget intensiv måde. Et *crash course*, som er de færreste fædre forundt, fordi de sjældent får mulighed for nærkontakt i samme grad og tidsperspektiv som mødrene. Det er dejligt for moren og hendes kærlighedsforbindelse med barnet, men det udfordrer hendes hidtidige fokus på karrieren som ambitionsobjekt og kilde til mening.

”Før ambitiøse kvinder får børn, er det ofte mest arbejdslivet, der giver mening for dem. Ens arbejde er nemlig stærkt identitetsskabende,” fortæller sociolog Jannie Kjær, som skrev afhandling om moderne hjemmegående husmødre i 2012, ”men i det øjeblik, barnet ankommer, sætter det en dagsorden, de nybagte mødre som udgangspunkt ikke kan undvige, uanset om de vil det eller ej. Nu er det pludselig ikke dem selv og deres arbejdsliv, der giver primær mening. Nu er det noget helt andet, som ikke har defineret dem tidligere,” siger hun.

Dermed bliver begrebet ”ambition” i måske endnu højere grad til et ambivalent ord, og det sætter endnu en streg under forskellene mellem

mænds og kvinders forståelse af ambitioner. Nu dækker kvinders "ambitioner" nemlig ikke længere ensidigt over karriere-aspektet. De rækker langt ind i deres identitet og nye mening i livet – moderskabet – og danner helt nye standarder for, hvordan man har lyst til at prioritere sine kræfter. Hvordan den enkelte kvindes ambitioner er skruet sammen hen over omsorgs-/ambitionsspektret, afhænger imidlertid i høj grad af hende. For nogle indtager arbejdslivet nu pludselig en klar andenplads i livet, mens andre blot ønsker at finde nye måder at indrette deres vågne tid på for at kunne prioritere begge dele.

Du vil se eksempler på begge dele i de mor-beretninger, du møder senere i denne bog, og for mig at se er der ikke noget rigtigt eller forkert valg for en mor. Men uanset hvad mødre vælger, så udgør den nye kilde til mening en udfordring for dem. For nu har de to sfærer, de har ambitioner i, og det bliver de nødt til at håndtere. Derfor begynder mange ellers karrieremindede mødre efter barslen, ifølge den tidligere nævnte norske sociolog Sigtona Halrynjo, at forsøge at maksimere begge de roller, de nu har fået: De knokler for at opfylde de krav og forventninger, de oplever, der er til dem både hjemme og på jobbet. Og når de igen og igen konfronteres med at skulle være fuldt til stede begge steder, i familien og hos arbejdsgiveren, dukker oplevelsen af utilstrækkelighed op. Og så er det, at kvinderne ser sig nødsaget til at slække på pligtoplevelsen et af stederne. Mange begynder at ændre på deres jobpræferencer og prioriteter, på trods af at ambitionerne for karrierelivet egentlig er intakte. For at overleve rotteræset lader de sig nu tiltrække af mindre krævende og mere familievenlige job, hvor de ikke længere udfylder en nøglefunktion. På denne måde kan de nemlig få en oplevelse af i et vist omfang at udleve deres ambitioner for både ude- og hjemmeliv. De bliver, hvad Sigtona Halrynjo kalder "godt nok"-orienterede.

Dette medfører – naturligvis, kan man nærmest sige – et tab af både mening, muligheder og belønninger i jobsfæren. Det skyldes, at deres job ikke længere er det vigtigste, men befinder sig på en delt førsteplads, hvilket igen betyder, at mødrenes karrierespor går i stå. Mange mødre har imidlertid ikke nogen skrupler ved at nedrosle ambitionerne, da de kompenserer delvist for tabet i arbejdslivet med den tilfredsstillende dedikation til familien giver. Samtidig får de hjælp af de tidligere beskrevne normer og feminine værdisæt, der netop til en vis grad skubber kvinderne

i retning af "at drage omsorg for" fremfor "at have ambitioner for".

Hvis man holder dette op mod den traditionelle forståelse af begrebet "ambitioner", så er det forståeligt, at mange mener, at kvinder er mindre ambitiøse. For selvom de måske ønsker sig det samme for deres arbejdsliv, som de altid har gjort, skal de nu fordele både tid og hjerte- og hjernekapacitet på en anden måde mellem arbejdet og hjemmet. Det har de ikke været vant til før. Og deres partner har sjældent haft muligheden for samme mentale rejse, da barnet kom, så han er typisk ikke udfordret på samme måde.

Noget tyder imidlertid på, at vi begynder at se ambitioner og karrierearbejde i et nyt lys, og dette nye lys kan få betydning for, om mødre i fremtiden bliver opfattet som mere eller mindre ambitiøse. Det siger etnolog Sigrid Leilund, der forsker i livsførelsen hos familier, hvor både mor og far gør karriere. Hun fortæller, at et karrierejob typisk betyder, at man er i en individuel konkurrence, fordi man leverer noget unikt til virksomhederne. Virksomhederne befinder sig nemlig også i en konkurrence, og gennem medarbejderne skal de producere et fortrin i forhold til konkurrenterne.

"Karrieremennesker bliver ansat til at levere dette fortrin," fortæller hun og fortsætter: "Det stiller nogle helt særlige krav og er ofte knyttet til, at man har et stort engagement, og at man ikke har mange fritidsinteresser, fordi arbejdet er det, man primært interesserer sig for." I denne klassiske karriere-optik kan det være svært at se, hvordan man kan balancere sine ambitioner for et moderskab på den ene side og en karriere på den anden. I moderskabet er man i mange tilfælde væk fra karrieren og på barsel, når det store karriereryk skal leveres, og der trækkes ofte store veksler på f.eks. søvn, mens ambitionerne for karrieren på den anden side gør det vigtigt at være på dupperne og hele tiden bidrage med noget unikt for at holde sig inde i den individuelle konkurrence. Hvis der ikke skal tages et voldsomt – nogen vil måske kalde det unaturligt – hensyn til mødrene for at bibeholde deres position i denne karriere-logik, kræver det i hvert fald, at den øvrige konkurrence, som jo inkluderer vores fortsat karriereambitiøse medspillere, mændene, er stillet over for de samme udfordringer.

Alternativet er, at arbejdsgiverne bliver presset til at ændre vilkår, mener ligestillingsforsker Helle Holt. Hun henviser lige som Sigrid Leilund til, at

arbejdsmarkedet, som ethvert andet marked, fungerer efter udbud og efterspørgsels-princippet. "Det er først, når arbejdsgiverne ikke kan få den arbejdskraft, de skal bruge, under de betingelser, de tilbyder, at de bliver tvunget til at lave karrierebetingelserne om," siger hun. Og noget tyder på, at arbejdsgiverne efterhånden er ved at komme under pres, fordi et stigende antal karrieremennesker ikke længere ønsker at gøre karriere på de præmisser, der ellers har hersket.

Work-life-balance-ekspert Helle Rosdahl Lund fortæller om en alternativ måde at operere med begrebet "karriere" på, der har potentiale til, med tiden, at træde i stedet for den herskende karriereopfattelse, hvor det som sagt har været den direkte individuelle konkurrence, der dikterede, om man steg i graderne eller blev hængende på samme niveau.

"I dag er karriere i stigende grad personligt, idet det er den enkelte, der selv afgør, hvad der er det næste rigtige skridt," siger hun og afslører, at flere virksomheder i disse år udskifter den traditionelle karrierestige med et "karrieregitter". I karrierestigen har logikken været, at man aftjente sin værnepligt i den samme virksomhed i en årrække, mens man i karrieregitteret ofte rykker sidelæns fra stilling til stilling og måske endda fra virksomhed til virksomhed, indtil man er klar til at rykke opad. Dette sker blandt andet på grund af presset fra medarbejdere, der shopper mere rundt blandt stillinger og arbejdsgivere, end det har været kutyme tidligere. Og når udbuddet på arbejdsmarkedet er ved at rykke sig, må arbejdsgiverne jo rykke med. Man kan dermed bremse eller speede sin karriere op alt efter behov, fra stilling til stilling, og det har man ikke kunnet før.

"Og det giver netop mulighed for at geare op eller ned i forskellige faser i livet," siger Helle Rosdahl Lund. En sådan ændring vil gøre det lettere at bevare fodfæstet og realisere sine ambitioner for både arbejdsliv og familieliv. Med flere alternative karriereveje er det muligvis lettere at skubbe det store karriereryk et par år foran sig eller måske endda holde karrieren i kog på andre vilkår i de år, hvor der ikke er mentalt overskud eller tid til store investeringer i karrieren.

Mange, måske særligt alle vi ambitiøse mødre, vil sige, at det er glædeligt, at der er ved at blive plads til den slags, men spørgsmålet er, om det forbliver den understrøm, det trods alt stadig er, eller om karriere på denne

nye, familievenlige måde med tiden for alvor vil blive mulig på arbejdsmarkedet. Det afhænger nemlig i høj grad af, om arbejdspladserne over en bredere kam er med på galejen, der kræver, at de forstår og omfavner en ambitions- og karrierelogik, som rummer mindre loyalitet over for den enkelte arbejdsgiver og ikke nødvendigvis kun handler om at excellere i arbejdslivet. Lyder det som noget, arbejdsgivere vil klappe ad? Ikke rigtig. Jeg tror i hvert fald ikke, det kommer til at foregå uden frustrationer, debat og sværdslag mellem arbejdsgivere og medarbejdere, fordi det går i rette med en arbejdskultur, som ligger dybt indlejret i os alle. Og det afhænger også af, hvordan udviklingen bliver inden for de øvrige seks områder, som jeg beskriver i de følgende kapitler.

"Før stiledede jeg efter at gøre karriere. Nu er jeg nået dertil, at jeg da meget gerne vil have ledelsesansvar og alt det der, men jeg har ikke lyst til at arbejde 50 timer eller mere om ugen for at opnå det."

Jane Thoning Callesen. Ambitiøs mor.

Mor-beretning # 2

FRA SUPER-AMBITIØS TIL HØNEMOR I LØBET AF ÉN BARSEL – ELLER BARE REALIST?

Jane Thoning Callesen

Mor til tre

Gift med Jan

Tidligere: Nyuddannet journalist

Nu: Fuldtids-hjemmegående på 7. år

Da Jane Callesen var i gang med sit speciale, blev hun gravid. Barnet var planlagt, og barslen blev hurtigt aftalt ned til mindste detalje mellem Jane og hendes mand, Jan. I ligestillingens navn skulle de hver især have seks måneders barsel. Jane ville nemlig gerne genoptage sit arbejde på Syddansk Universitet, hvor hun var kørt i stilling til et ph.d.-stipendiat, så snart barnet var stort nok til at være væk fra sin mor.

Men så kom Janes ældste søn til verden, og alle Janes livsambitioner fik sig en gevaldig tur i tromlen.

"Jeg oplevede med det samme den der store mor-binding, som man hører så meget om. Det føltes helt forkert for mig at skulle være væk fra min søn, så jeg tiltuskede mig mere og mere af min mands barsel. Det endte med, at jeg fik ni måneder, og min mand, Jan, tog de sidste tre," fortæller hun. Da de ni måneders barsel var overstået, vendte hun tilbage til det forskningsmiljø, hun havde drømt om at blive en del af, siden hun startede på universitetet. Og da manden også skulle tilbage på arbejdet, blev deres søn kørt ind i dagpleje som planlagt. Det så ud, som om det at blive mor var gået helt efter planen. Men det føltes helt forkert inden i Jane.

"Det var forfærdeligt. Jeg var ikke tryk ved, at der var andre end mig, der skulle tage min lille "nussergøj" op, skifte ble på ham og give ham mad – jeg følte bare ikke, at dagplejemoren kunne gøre det lige så godt for ham, som jeg selv

kunne. Og min søn græd som pisket, når vi afleverede ham,” siger hun.

Identitet i krise

I de næste uger grublede Jane meget over, hvordan hun kunne blive sin uro kvit. Hun kunne slet ikke forstå, hvad der var sket med hende, uden at hun havde opdaget det, og hvorfor hun mest af alt havde lyst til bare at smide alle jobambitioner på gulvet for at tage sig af sin søn. Hun overvejede både deltidsløsninger og at trække stikket helt. Men samtidig var hun nu tilbage i det professionelle miljø, hun havde aspireret efter i årevis. Som forskerspire havde hun allerede rejst fondsmidler til sin forskning, og hun følte, at der var store forventninger til hendes forestående ph.d.-projekt.

”Det stred mod min feministiske grundsjæl overhovedet at overveje at blive hjemmegående, og jeg følte, jeg skuffede både mine egne og andres forventninger til mig. Jeg tænkte: ”Hvis jeg ikke skal lave ph.d. og være medieprofessor, hvad skal jeg så? Skal jeg så bare gå hjemme – det kan jeg da ikke?” fortæller hun.

Efter en kort periode med uro i maven og ransagning af sine egne idealer traf hun en stor beslutning. Hun aflyste sin ansættelse og gik på ubetalt, ”forlænget” barselsorlov fire måneder mere, for hun kunne ikke overhøre sin indre stemme. Hun ville kunne passe sin søn hjemme, til han var halvandet år, og meget kunne nå at ske inden da, tænkte både hun og hendes mand. Og det gjorde der.

”I løbet af de fire måneder fik vi simpelthen den mest fantastiske hverdag sammen,” fortæller Jane og fortsætter: ”Vi stod op, når det passede os, kunne tage en tur med bybussen eller i zoo, hvis det var det, vi havde lyst til, eller besøge venner og bare lave lige præcis det, der passede til os dén dag. Og min søn stortrivedes,” siger hun glad.

Det var ikke kun sønnen, der nød godt af det nyligt fundne overskud i familien.

”Jeg kunne nå at klare alt det praktiske i løbet af dagen, så når min mand kom hjem, havde vi alle sammen fri. Det eneste, vi skulle lave, var at være sammen og nyde hinandens selskab. Det var helt fantastisk for os alle sammen,” fortæller hun.

Overvandt indre bremse

I dag er Jane lykkelig over, at hun traf beslutningen om at blive hjemmegående, selvom den var et særsyn for seks år siden, og selvom hun også selv var splittet over sin beslutning i starten.

"Jeg havde en tydelig fornemmelse af, hvad en moderne kvinde gør, og at jeg burde gøre det samme: Jeg burde lave min ph.d. og få passet mine børn ude," fortæller hun og fortsætter: "Den offentlige mening var dengang endnu mere end nu, at en moderne mor arbejder ude og får andre til at passe sit barn. Der var en fremherskende ide om, at kommunale pædagoger var de bedste til at opdrage børn, og at det at være hjemmegående var ekstremt gammeldags. Men nu er jeg bare glad for, at jeg var modig nok til at lægge alt det fra mig og gøre det, der føltes rigtigt for mig."

På spørgsmålet om, hvad hun har gjort af sine egne ambitioner, er hun klar i mælet:

"Jeg har ikke glemt mine ambitioner. Jeg tror bare på "hver ting til sin tid". Og jeg har jo heller ikke kun været hjemmegående i min tid uden for arbejdsstyrken. Jeg har lavet min hjemmeside, hjemmeunger.dk, som har hjulpet mange i min situation, og jeg har skrevet en bog om det, jeg har gjort. Så på den måde har jeg holdt mine journalistiske og kommunikationsmæssige kompetencer i gang. Og så har jeg sørget for at holde kontakten til relevante mennesker inden for mit felt gennem årene," siger hun.

Fremfor alt har Jane nydt den tætte kontakt, hun mener, hun har fået ud af at passe sine børn selv, og det gør, at hun slet ikke er i tvivl om, at hun er heldigere end de fleste.

"Det at kunne tage deres varme kroppe op fra middagsluren og sidde og putte med dem på sofaen, mens de vågner... Der er så mange små ting i løbet af sådan en hverdag, som jeg aldrig ville bytte væk for noget som helst," siger hun.

Ikke mindre intelligent som hjemmegående

Jane mener ikke, hun som sådan har ofret noget ved at blive hjemmegående, men hun er klar til snart at vende tilbage til arbejdsmarkedet, og hun er ikke i tvivl om, at det nok skal kunne lade sig gøre.

"Jeg er jo ikke blevet mindre intelligent af at være hjemmegående," siger hun, og hendes tiltro næres blandt andet af andre tidligere hjemmegående, hun har mødt gennem årene, der nu er på vej tilbage på arbejdsmarkedet.

"Det lykkes for dem, kan jeg se. De skal muligvis til lidt flere samtaler og knokle lidt hårdere for det, men de kommer i arbejde igen. Det er ikke sikkert, at de lige starter på det samme trin, som de forlod, men det er vel også i orden, når man har været væk et stykke tid," siger hun og fortsætter selvsikkert: "Jeg oplever faktisk, at arbejdsgiverne ser det som en styrke, når en kvinde har integriteten til at tage valget."

Til gengæld kan Jane mærke, at det er andre ambitioner, som præger hende selv nu efter så mange år med nærkontakt med børnene.

"Før stiledede jeg efter at gøre karriere. Nu er jeg nået dertil, at jeg da meget gerne vil have ledelsesansvar og alt det der, men jeg har ikke lyst til at arbejde 50 timer eller mere om ugen for at opnå det, for det er tid, der går fra børnene. Og så vil jeg hellere undvære karrieren," siger hun.

Og det lyder virkelig, som om det er en anden type job, der tiltaler Jane, end før hun blev mor.

"Nu vil jeg gerne lave noget, som jeg synes er interessant, og hvor jeg bruger mine kompetencer, men jeg har fundet ud af, at det grundlæggende er andre ting end mit arbejde, der er vigtige for mig."

• • • • •

ØVELSE • HVORDAN FORDELER DINE AMBITIONER SIG?

Som det fremgår af ovenstående kapitel, er ambitionernes todeling for mødre en stor udfordring, særligt i arbejdslivet, fordi man får tilføjet et ambitionsspor i sit liv og sin identitet. Har du overvejet, hvordan de to spor ser ud for dig? En øget bevidsthed om dine egne præferencer kan give dig et bedre fundament for at forklare og forsvare de beslutninger, du træffer i begge sfærer, når du møder tvivlere på din vej (inklusive dig selv!). Når du ved, hvad der er vigtigt for dig, er du pludselig på det rene med, hvad dine ambitioner egentlig betyder for dig. Fuldend derfor nedenstående sætninger på skrift:

1. Af mit arbejdsliv ønsker jeg mig .....

.....
.....

2. Det betyder, at jeg .....

.....
.....

3. Af mit familieliv ønsker jeg mig.....

.....
.....

4. Det betyder, at jeg.....

.....
.....

Hvis du ikke vil skrive i bogen, kan du hente et skema, som du kan printe og skrive på, på ambitiosemodre.dk.

God skrivelyst!

KLIK HER FOR AT KØBE RESTEN AF BOGEN

Syv værdifulde indsigter

Har du altid haft viljen og magten til at realisere dig selv på jobbet – og stod du så pludselig med et barn på armen og havde svært ved at få enderne ude og hjemme til at mødes? Hvis du kan svare "ja" på dette spørgsmål, er denne bog skrevet til dig.

Som mor til et eller flere børn kan det være lidt af et tovtrækkeri at få hverdagen til at hænge sammen – ikke mindst fordi vi kvinder i det nye årtusinde må tilpasse os nogle nye omstændigheder, som tidligere generationer ikke har skullet forholde sig til.

For at være den bedste mor og medarbejder er det en fordel at få indblik i, hvad det egentlig er for forventninger, du selv og dine omgivelser har til dig. Det får du i denne bog, der giver dig syv værdifulde indsigter, som gør dig klogere på, hvorfor ambitiøse mødre har så travlt, og hvad du kan gøre for at realisere dit eget potentiale som ambitiøs mor.

"Lisbeth Odgaard Madsen giver et vigtigt overblik over, hvad ambitiøse mødre som jeg selv skal være bevidste om, hvis vi vil kunne trykke den af i både vores professionelle og private liv. Samtidig udfordrer hun de normer og uskrevne regler, vi møder i vores hverdag, og hun klæder os endda på til selv at tage udfordringen op."

Lisbeth Østergaard, Journalist og TV-vært